

סיכום דיון ועדת חינוך והוועדה לקידום מעמד הילד, בראשות אופירה יוחננו וולק- מ"מ

וסרה"ע, עיריית תל אביב-יפו – 28.2.2021

נושא הדיון: סכנות ברשת לילדים ולבני נוער

דברי פתיחה

שירלי רימון ברכה, מנהלת מינהל החינוך :

סכנות ברשת הן נושא רחב, ותודה לאופירה שמעלה את הנושא כאן בוועדה. זהו נושא שראוי לדבר בו לא רק עם בני נוער, משום שגם למבוגרים יש אחריות כפולה ומכופלת לגבי מה שקורה ברשת והשיח ברשת. מספיק להיכנס לטוויטר כדי לראות את רמת השיח והאלימות בכל מקום כמעט. ילדים גדלים באווירה ציבורית מסוימת, בתוך שיח תקשורתי מסוים, הם רואים חדשות, את פרסום החוצות – הרבה מזה משדר אלימות, סכנה, ביזוי אוכלוסיות מסוימות. יש לנו עוד עבודה רבה לעשות.

בסוף הכל זה חינוך – תקשורת זה חינוך, מרחב ציבורי זה חינוך, הבית זה חינוך וגם בית הספר וגן הילדים זה חינוך. המבוגרים צריכים לקחת אחריות ולשלב ידיים. הפחדות לא יעזרו, מה שאנחנו עושים הילדים רואים. בסוף חינוך זה מודל אישי, וככל שאנחנו נמשיך להיות מכורים למכשיר הסלולרי, זה מה שהם רואים ולעולם הזה הם גדלים. אני מקווה שמפה דווקא תהיה קריאה למבוגרים ופחות לנוער.

חשוב גם לזכור שיש ברשת גם הרבה מסרים טובים ויפים, ולא מעט מובילי דעה שראוי להקשיב להם. גם לברור מה נכון ומה לא זה חלק מחינוך. צריך לחנך לאוריינות דיגיטלית וזה תלוי בידיים שלנו, המבוגרים שמגדלים את הילדים.

רון חולדאי, ראש העירייה :

שלום לכולם, ברכות על העיסוק בנושא המסובך הזה. אני חייב לומר שזה אחד הנושאים בהם אני מרגיש לא בקיא, אם כי אני מבין את הקשיים והבעיות כתוצאה מהעיסוק ברשת והסכנות שנובעות מהשימוש בה. אני חושב שכל שנעסוק בנושאים האלה – כך ייטב. אני מברך את שני סגני שנמצאים פה – אופירה וראובן לדיאנסקי. מסתבר שבדברים האלה צריך להקשיב טוב לנוער שמבין היטב את ההתנהלות וגם את הנזקים האפשריים. הנכדה שלי הסבירה לי לאחרונה מה זה טיק טוק, ומדוע כל מי שמעל גיל 26 כבר לא מבין בדיוק איך משתמשים בזה, אבל לא אגיד שאני מבין עד הסוף מה עובר בראש של בני נוער שעוסקים ברשת ואת הצורך שלהם להיחשף בעצמם, ולעתים גם לחשוף את גופם. ראוי לעסוק בכך כדי שנהפוך לחברה בריאה יותר ואני מודה לכל מי שנמצא פה היום ושותף למאמץ הזה.

אופירה יוחננו וולק, סגנית ומ"מ ראש העירייה, יו"ר הוועדה :

משבר הקורונה והסגרם הדגישו את חשיבותה של הטכנולוגיה כחלק מהשיח שלנו וכחלק מהשיח שאנו וילדנו מקיימים באופן יומיומי. השימוש התכוף ברשת הגביר גם את הסכנות להם נחשפים בני נוער וילדים. במהלך הוועדה הזו ננסה לקבל תמונת מצב תמציתית מבני הנוער ואנשי המקצוע על הסכנות השונות, ההתמודדויות היומיומיות של הילדים ובני הנוער והדרכים השונות לסייע להם בהתמודדות. לאחר שנשמע את דברי המשתתפים, נפתח את הוועדה לדיון והתייחסויות, ונסכם בסקירה של פתרונות, דרכי פעולה והתמודדות חדשות.

עיר ללא הפסקה

נפתח במעט מידע על הסכנות האורבות ברשתות ותדירותן, ולאחר מכן נשמע מבני הנוער על האינטראקציות ברשתות ודרכי ההתנהלות שלהם בהן.

יסמין ליסמן, נציגת תחום חינוך במטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת, מוקד 105 :

הקמת המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת נבעה מתוך הבנה שמרחבי הרשת הם חלק מהחיים של כולנו, בפרט של ילדים. כולם נמצאים שם, ויש גם הרבה דברים טובים ברשת. לא סתם הם נמצאים שם, זה חלק מההתפתחות הטבעית של בני הנוער. יחד עם זאת, יש לא מעט פגיעות ברשת וילדים לא תמיד פונים לעזרה, ולכן המטרה של המטה הזו היא לעודד ילדים ובני נוער לפנות לעזרה של מי שיכולים לתת מענה. מי שמוביל את המטה הוא המרכז לקידום וחיזוק קהילתי, ושותפים לו משרדי ממשלה שונים. אנחנו רוצים לתת מענה הוליסטי לכל מי שנפגע ברשת, כל אירוע מקבל את המענה המתאים לו – פלילי, אזרחי וכו'. בחיג אחד למוקד 105 כולם יכולים לקבל מענה מותאם לבעיה שעולה. המענה כמובן לא מסתיים שם, ואנחנו מפנים את הפונים לקבל המשך טיפול בקהילה – יועצת חינוכית, עו"ס. הפגיעות ברשת הן פגיעות שהן בעיקרן ערכיות וחברתיות. לכן גם הפתרון הוא חינוכי-ערכי. לכל אחד יש יכולת להשפיע ולכן נוכחות של מבוגר, בין אם הורה או איש חינוך, יכולה מאוד לעזור. החשוב הוא שהילדים לא יישארו עם חווית הפגיעה לבד. חשוב להבין שאם חווים איזושהי מצוקה או קושי, יש לאן לפנות.

אופירה יוחנן וולק :

האם זה רק מוקד טלפוני?

יסמין ליסמן :

כן, אבל אנחנו מקבלים גם דיווחים מפורומים שונים, כאשר אנחנו רואים שם ביטויי מצוקה ואובדנות. מנהלי הפורומים מעבירים אלינו.

זוהר מרגלית, מנהלת יחידת ההעצמה בבתי הספר :

בתפיסת העבודה שלנו היה שינוי לאחרונה – בעבר נקראנו "יחידת מניעה" וכיום אנחנו רואים את התפקיד שלנו גם בפיתוח שיח וחיזוק מיומנויות ופיתוח חוסן של תלמידים בבתי הספר. אנחנו רוצים לסייע לכל אחד מהתלמידים להפוך להיות מבוגר שמסיים 12 שנות לימוד ומצליח לפתח אחריות ולנהל חיים מורכבים, בסיוע אותם צוותים חינוכיים ואנשי חינוך מתוך בתי הספר. אנחנו מקיימים התערבויות בבתי הספר, חלקן קבוצתיות וחלקן פרטניות לתלמידים שמרגישים שהם צריכים קשר עם מבוגר כדי לבנות את החוסן הזה. הנושא של סכנות ברשת הן רק סממן אחד של מורכבויות שונות שבני הנוער מתמודדים איתן, בדרך לבנות את עצמם. גם בהקשר של רשתות חברתיות אי אפשר לצבוע הכל בשחור ולבן – יש לא מעט דברים טובים ברשת, היא מסייעת במציאת חברים, במציאת זהות, קבוצות חברתיות לפי תחומי עניין... זו זירה מרכזית מאוד אצל בני נוער. הם לא סתם נמצאים שם. אנחנו צריכים להבין את זה. מפה צריך לחשוב איך אפשר לסייע להם לשמור על עצמם ולהיות אחראים ומיטיבים עם עצמם ועם אחרים. זו עבודה שצריך לעשות עם בני הנוער ובהקשבה אליהם. לא תמיד למבוגרים יש את הפתרונות. אנחנו צריכים להבין למה מתקיים הפער בין מספר הפגיעות בפועל לבין הדיווחים עליהן.

אלונה שדה, עו"ס, מרכזת נושא חוק הנוער, מינהל השירותים החברתיים :

אני רוצה לדבר על המקומות שבהם מינהל השירותים החברתיים מתערב בכל הקשור לפגיעות ברשת. המקום הראשון שזה קורה הוא במקרים של פגיעות מיניות ברשת. אנחנו מכירים במקרים כאלה בדיוק כמו פגיעה מינית פיזית. כשה ברשת זה עלול לחזור שוב ושוב ויש לכך השלכות קשות על ילדים ונערים. יש לנפגעים הללו זכות לקבל טיפול באמצעות מרכזים עירוניים לטיפול בנפגעי תקיפה מינית, ולשם אנחנו מפנים את הילדים והמשפחות. הטיפול שניתן הוא טיפול רגשי לילדים וגם ליווי להורים ולכל המשפחה במקרה הצורך. המרכזים הללו הם כתובת להתייעצות לכל מי שרוצה.

התערבות נוספת היא בכל הקשור לנושא אובדנות של ילדים ובני נוער שיש לה ביטוי ברשת. אנחנו מקבלים פניות ממוקד 105, מכרים, חברים או משפחה על פוסטים אובדניים שמעלים לעתים ילדים. מאחורי כל אמירה כזו מסתתר ילד שונה, ולכן יש חובה לעשות הערכת מסוכנות לכל מקרה בנפרד כדי לדעת האם אכן יש סכנה מיידית או שמא זה פוסט שנובע מתסכול רגעי. מי שעושה את האבחנה הזו הוא פסיכולוג בית הספר, שלעתים מפנה הלאה לפסיכיאטר במקרה של איום ממשי. אנחנו מתערבים כאשר זה לא קורה, כלומר שהילד או ההורים לא מוכנים להגיע לטיפול, מכל סיבה שהיא. במקרים כאלה אנחנו מנסים לחבר את ההורים הילדים לחשיבות של הדבר, ובמקרים חריגים גם יכולים להפעיל צו שמחייב אותם לגשת לטיפול כדי לוודא שהילד יקבל מענה מתאים, או בבית או בבית הספר.

יובל חולי, תלמידת כיתה י', בית הספר אורט סינגאלובסקי :

הדברים שבני נוער חווים היום ברשת אלו דברים שאין מספיק מודעות אליהם ואי אפשר באמת למצוא כל ילד שחווה דבר כזה, משום שזה מגיע ממש לכל ילד וילדה, בקשת רחבה מאוד של צורות – חרס, הטרדות מיניות, איומים... כל דבר. העובדה שאין לנו שליטה על זה היא מפחידה וגורמת לנו להירתע גם בחיים עצמם מלתקשר עם אנשים. יש הרבה מקרי התחזות של אנשים בוגרים, חלקם נגמרים באונס או ברצח. יש אינספור הערות על הגוף, הצעות מגוונות, פניות פוגעניות ולא נעימות, דברים שלא כיף לשמוע מאנשים שאת לא מכירה וגם מכאלה שכן. אלה דברים מפחידים כי אי אפשר לדעת מה יהיה. יש ילדים שלא משתפים את ההורים כלל, ויש גם הרבה מבוגרים שלא אכפת להם ומתעלמים. בתור נערה בישראל, לא תמיד יש דברים חיוביים ברשתות החברתיות, למרות שזה לפעמים כיף. הדברים ממש קורים כל הזמן לכל ילד ולכל ילדה, ולא לכולם יש את המודעות לא לדבר עם זרים והם נופלים לזה.

חנה סיגל, תלמידת כיתה י"א, בית הספר שמעון פרס :

לרשת החברתית יש השפעה מאוד גדולה בעולם עצמו, ולא תמיד אנחנו מודעים לכמה כוח יש לה. אפשר לנצל אותה גם לטובה אבל גם לרעה. אנחנו צריכים לנצל את הכוח שלה כדי לעזור לאחר ולנהוג ברגישות. יש הרבה מקרים בהם אנשים נפגעים, וצריך לגלות הרבה רגישות ותשומת לב כדי לעצור את הדברים הרעים ולהפוך את הרשתות החברתיות למקום טוב ובטוח. אנשים בוגרים צריכים לתת יותר מקום לדברים האלה. בתור חברה יש לנו את היכולת לשפר את זה. אם נתאסף ונלך נגד הזרם הרע הזה נוכל להשפיע.

פרויקט "עתיד בטוח" הוא פרויקט שמוצא בעיות בחברה ומנסה לשפר אותה. התעסקנו בפרויקט הזה בבירונות ברשת, והעברנו הלאה המון מקרים שמצאנו. הכוח הזה הוא עצום לפעמים אנחנו לא מבינים עד כמה. אנחנו יכולים לשנות.

ואסים אטרש, תלמיד כיתה י"א, בית הספר עירוני ז' :

לא חשבתי שאגיע לדבר על סכנות ברשת, אבל בעצם מי כמונו יודעים מה זה סכנות ברשת. הרשתות החברתיות הן מקום אינסופי עם המון יתרונות, למשל להביע דעה או להכיר אנשים חדשים. אבל יחד עם היתרונות האלה יש גם המון חסרונות – לדבר עם בנאדם מבוגר במסווה של ילדה בת 17 או לשלוח תמונות שתגרום לך לחרטה תמידית. אחד מכל שלושה בני נוער בישראל בגילאים 12-17 חווה הטרדה מינית ברשת. זה נתון בלתי נתפס. עוד כמה שנים גם לי יהיו ילדים ואני לא רוצה את המציאות הזו. במסגרת בית הספר עשינו פרויקט שבו ניסינו למצוא פתרונות, וכל בית ספר יכול ליישם את זה: למשל, קופסה אנונימית שבה אפשר להניח פתק עם פרטים של הטרדה שעברת, ואנחנו עוברים בכיתות ומספרים על זה. לפעמים זה קורה לחברים שלנו ואנחנו לא יודעים. ערכנו גם מחקרים וסקרים על היקף התופעה, יצרנו סרטוני הדרכה על איך לחסום מטרידים ולמחוק תגובות פוגעניות.

רועי צדוק, תלמיד כיתה י"ב, בית הספר שמעון פרס :

נאמרו פה הרבה דברים על הסכנות שיש, וגם על הדברים הטובים. עד כמה שאני מסכים עם זה, אני חושב שהמודעות להטרדות ופגיעות שיש ברשת היא מאוד גבוהה. זה קורה הרבה ואנשים משקיעים הרבה מאמץ כדי לחשוף את זה. הבעיה העיקרית היא שאנשים מרשים לעצמם לעשות דברים כאלה וזה נורא קל. אני לא יודע מי נמצא מולי והוא לא יודע מי אני, וזה מאוד קל להעליב אנשים שאתה לא רואה איך הם מגיבים למה שאתה אומר. גם אנשים שרואים את זה מדווחים פחות ממה שהיינו רוצים שהם יעשו, ובכך מאפשרים קיום של פעילות כזו.

דיון

אופירה יוחננו וולק:

אחרי כל מה שנאמר עד כה, אני אשמח שנפתח את הנושא לדיון כדי לשמוע יותר את נקודת המבט שלכם – איפה אנחנו כמבוגרים יכולים לתת יד ולעזור.

יובל חולי:

הרבה ילדים, גם קטנים, חוששים ממה שהחברה תגיד. לפעמים ההורים רוצים לפנות למורה או למטרה ואז הילדים חוששים לצאת "מלשנים" וזה מחיר חברתי כבד. אנחנו חוששים מהתגובות של החברה שלנו כלפינו. אם יידעו שמישהו יתלונן, עלולים לפגוע בו וזה הרבה פעמים עוצר אותנו מלהתלונן.

ואסים אטרש:

הבעיה מתחילה עוד קודם. העובדה שההורים לא אמרו לילד מראש שאין דרך חזרה אחרי שמעלים תמונה לרשת. צריך לחנך לשימוש נכון ושהילדים יבינו את המשמעות של שימוש ברשת. צריך להסביר גם מה יקרה אם הילד לא יוריד את מה שפרסם, על כל המשמעות.

חנה סיגל:

האנשים שנפגעים הרבה פעמים חושבים שזה כל העולם שלהם. הם לא מכירים עולם אחר ולא יודעים שיש מי שמוכן

עיר ללא הפסקה

לעזור. החשש מזה שיצחקו עליהם גורם להם לא לעשות עם זה כלום.

רועי צדוק :

לספר להורים או למשטרה זה מעשה קשה בפני עצמו לילדים. אולי הפתרון הוא לדבר בצורה מצומצמת עם המורה, באופן פרטני. זו דרך עדינה יותר מאשר להתקשר ישר למשטרה.

אופירה יוחננו וולק :

כמה אתם כבני נוער מודעים להשלכות של מה יקרה אם תספרו למשטרה?

יובל חולי :

אנחנו יודעים היטב מה התגובות וההשלכות לכל מעשה שלנו. אנחנו יודעים מי החברה שלנו, וגם אם אלה אנשים שאני לא מסתובבת איתם. הכל ידוע.

אופירה יוחננו וולק :

למי קל יותר לספר? הורים? חברים? חברה? אולי דיווח אנונימי?

רעי צדוק :

הרבה יותר קל לספר כאשר לא יודעים מי אתה, אבל אי אפשר לעזור למישהו שלא יודעים מי הוא. יש ילדים שמפחדים מההורים שלהם או מתביישים מאנשים מבוגרים בכלל.

שירלי רימון ברכה :

מה שאתם מתארים לא שונה מבעיות שקיימות המון שנים, באלכוהול וסמים למשל. ההבדל שברשת זה נגיש, חשוף ומהיר, וקצב השינוי מהיר ועוצמתי. טרם הקורונה יצאנו במהלך עירוני שבו קראנו לקחת רגע מחוץ למסך. ניסינו למעשה לראות איך אפשר ליצור בבתי הספר, בתנועות הנוער או במסגרות אחרות פנאי שהוא לא בתוך המסך. להחזיר ילדים למשחקי קופסה, לשוחח אחד עם השני וכו'. אם היינו מחליטים שבבתי הספר לא יהיה אפשר להשתמש בטלפון, זה היה מפחית את הסכנות לדעתכם? האם לדעתכם כדאי לקדם דבר כזה?

ואסים אטרש :

ממש לא. זו מלחמה בנו ולא בתופעה. ומה אחרי בית הספר? הדבר הראשון הרי יהיה לקחת את הטלפון ליד. אולי כן צריכים עזרה בשיפור היכולות לתקשר אחד עם השני אבל לא בדרך הזו. מניעת השימוש לא עוזרת, צריך ללמוד להשתמש בזה נכון.

שירלי רימון ברכה :

זה לא יקרה מעצמו הרי. יש דבר שנקרא "חולשת הרצון". אנחנו מחפשים ליצור מנגנון תומך, שדרכו אפשר יהיה להפחית את השימוש או לסייע לשימוש נכון יותר. איך נכון לדעתכם לעשות את זה?

ואסים אטרש :

לקיחת המכשירים לא תעזור. אני לא אשתמש בו כי הוא לא יהיה אצלי, ולא כי אני לא רוצה. אפשר למשל לעשות שיחה קבוצתית בכיתה, להביא אנשים שיכולים ללמד אותנו כישורים כאלה.

יובל חולי :

אם את רוצה לגרום לתלמידים לעשות משהו, צריך לעשות את זה בדרך חווייתית. לתת להם חלופה מעניינת יותר. אולי סדנה כלשהי, משהו עם אינטראקציה.

חנה סיגל :

צריך משהו קבוצתי שמעניין את כולם. זה יעשה את העבודה לבד. להיות ביחד בלי טלפונים למטרה טובה זה מאוד עוזר.

אופירה יוחננו וולק :

אני רוצה לפתוח את הדיון כעת גם לשאר חברי הפאנל והוועדה.

יסמין ליסמן :

יש כאן שני היבטים – ראשית, הנוכחות של האנשים המבוגרים בחיי הילדים חשובה כדי שלא לקבל בוקס בבטן ולהיות מופתע כאשר הוא מגלה פגיעה. ויש גם את המקום של המבוגר המשמעותי, איך הוא מסייע לאחר שקרה אירוע.

המוקד שלנו מטפל על פגיעות בכל הרצף. אירועי הבריונות ברשת הם האירועים הכי מורכבים לטיפול. זה תהליך, כאשר מובא לידיעתנו אירוע כזה בדרך כלל זה תוצר של מצב חברתי שקיים במציאות, ולא נוצר יש מאין. הקושי של ילדים לספר ולדווח על אירועים כאלה, נובע הרבה פעמים מחוסר אמון במבוגרים. אנחנו כהורים צריכים לבסס קשר משמעותי עם הילדים שלנו, ללא שום קשר לפגיעה בכלל. השיח בין ההורים לילדים בבית צריך להיות קבוע ומשמעותי – לשאול שאלות, להתעניין, להיכנס לפרטים, להבין את הרזולוציות הקטנות יותר, לדעת מה קורה בקבוצות שהוא משתתף בהן ברשת. זה שיח שחייב להיבנות בבית, ואז ברגע של פגיעה חלילה הילד יידע לפנות אל ההורה. צריך להקצות זמן לשיח כזה, להשקיע בו. למבוגרים, חשוב לחשוב יחד עם הילדים איך לטפל במקרים כאלה. לרוב, הילדים חוששים שאם הם יספרו למבוגר אז מתוך רצון לתקן הוא ישעט קדימה וזה מלחיץ ילדים. צריך לעודד בקצב של הילד כדי שהוא ירגיש בשליטה ולא יחשוש.

באירועי בריונות יש כמה "בעלי תפקידים" – הבריון, הקרבן, המסייעים לבריון והעומדים מן הצד. תפקידו של בית הספר, וגם קצת של ההורים, הוא לפתח אחריות חברתית כדי שיהיו מי שיירתמו לסייע לילדים נפגעים. מספיק אחד כזה כדי לתת לנפגע תחושת ביטחון במצב המורכב הזה.

זוהר מרגלית :

הפתרון אכן טמון ביצירת דיאלוג, בעיקר של ההורים עם הילדים, אולם קיים קושי שנעוץ בפער דיגיטלי. לא תמיד ההורים מצליחים להבין את הילדים, למה יש להם צורך לשתף ולפרסם דברים ברשתות חברתיות. זה חלק מביטוי

עיר ללא הפסקה

עצמי של ילדים, והורים לא תמיד מבינים את העניין הזה. זה שיח שיפוטי שקשה להתקדם ממנו. הפתרון הוא לא להימנע מכניסה עם טלפון לבית הספר, אלא להבין שזה המצב ולחשוב איך ניתן לעבור אותו בשלום. כפי שמלמדים איך להיזהר מהשמש או מחיות מסוכנות בטיול, כך אפשר ללמד שימוש נכון ברשתות חברתיות. שימוש תכוף הוא לא בהכרח בעיה. הבעיה היא כאשר זה פוגע באיזון ובחיים החברתיים. ההורים צריכים להתעניין ולהיות מעורבים במה הילדים עושים מול המסך, ללכת עם ולא נגד. לא רק הורים, גם צוותי החינוך, כולל חינוך בלתי פורמלי שבו יש מדריכים מבוגרים, צעירים יותר. זה התפקיד שלנו כאנשי חינוך.

יובל חולי :

אנחנו מאוד אוהבים להיות יחד. תמיד. זה לא רק להיות בתוך הטלפון. אנחנו פשוט אוהבים להיות יחד. באמת שהטלפון לא תמיד במרכז העניינים. אם ימצאו לנו דברים אחרים שיגרמו לנו להיות יחד, וגם להעביר לנו תוכן – אנחנו נעדיף לעשות את זה מאשר להיות בטלפון. אנחנו בעיקר נמצאים בטלפון כדי להעביר את הזמן.

ואסים אטרש :

טיולים זה פתרון מעולה. אין לנו מספיק כאלה, עכשיו בטח בגלל הקורונה. רוב הזמן אנחנו צריכים ללמוד.

אופירה יוחנן וולק :

אנחנו יוצאים מכאן היום עם שני דברים :

הראשון הוא הצורך בהידוק השיח בינינו המבוגרים לבין בני הנוער, ללמד אותנו לדבר איתם טוב יותר. השני, ללמד את בני הנוער איך להתנהל ברשת בצורה חכמה. ממש כמו שמלמדים אותנו לחצות כביש, כמו שיש שיעורי זהירות - בדרכים מבית הספר היסודי, אולי צריך ללמד איך ללכת בתוך הרשת, איך לסמוך על המבוגרים, איך לתת להם מענה נכון.

יסמין ליסמן :

כמי שנמצאת במוקד וכמי שלוקחת חלק בצוות כתיבה בתכניות הסברה במשרד החינוך, אני אציין שיש כאלה דברים. אנחנו מדברים על שיח מכבד ברשת כברירת מחדל כדי לייצר נורמות התנהגות רצויות, על שמירת פרטיות ועל המידע האישי. חיזור מיני ברשת הוא גם נושא מורכב וצריך להפעיל שיקול דעת ולהכיר את ההשלכות. כאשר מדובר בילדים מתבגרים לא תמיד אפשר לאסור – חשוב יותר להבין את ההשלכות במלואן. כמו כן, צריך להבהיר גם שהפצת תמונות בעלות גוון מיני ברשת, זוהי עבירה פלילית והאחריות הפלילית היא מגיל 12. חשוב להכיר את זה.

חנה סיגל :

הוזכרו כאן קודם מועדוני הנוער, וזה אכן מקום מגבש שבו אפשר להרגיש בטוח וחופשי. אפשר לדבר עם המדריכים שם בחופשיות, וזה יכול לפתור בעיות מסוימות. אפשר להכיר חברים חדשים, להיות מעורבים יותר. זה פתרון טוב.

יובל חולי :

צריך להעלות את המודעות למקומות האלה. שיהיה ברור לכולם שיש להם מקום להיות ולהרגיש בטוח, גם אם אתה לא מכיר אף אחד.

עיר ללא הפסקה

אופירה יוחננו וולק :

תודה רבה לכל מי שהשתתף בפאנל על השיח הפתוח, זה לא מובן מאליו בכלל. תודה לכל מי שלקח חלק בדיון. אני מקווה שאת הוועדה הבאה כבר נעשה בצורה פרונטלית.

רשם : יפתח שוע